dumist jõe- ja raudteeveerikule *resp.* täielist puudumist linnasüdames[1]). Seega on linnasüdame tööstusi koondav jõud — vähemalt üldiselt võttes — aina nägilik ja sõltub eeskätt tööstuse iseliikide (kääbus- + jugu- ja kesk- + taru-t.) erinevast levimistendentsist. Selle põhjusist kõneleme järgnevas peatükis.

Nagu korteristamise, äristamise ja tööstustamise analüüsist selgunud, on korterid täiesti prevaleeruv element linnakere koetises. Nad esinevad seal nagu üksikud rakukesed kehas ja on välislähestikest palju rohkem eraldatud kui ärid või tööstused, mis viimased näärmeina otse avanevad uulele. Suletum ning varjatum on nende iseloom ka vaatlejale ja vähe on linlasi, kel oleks vähegi üksikasjalisem ülevaade neist väga mitmekesiseist ning individuaalseist interjöörest. Tõsi on ju küll, et nad silmapaistvalt vahelduvad kujus, liigestuses ja sisustuses. Ja neid arvatakse vahest nii suurel määral inimese ja juhtumuse meelevallast ning tujudest olenevat, et nende süstemaatiline eritelu ning käsitelu oleks otse asjata. Pealegi ei ole võimalusi kinnistada iga korteritüüpi üksikult — *in casu*, töö, mis käiks ka töökaimal ning kannatlikuimal inimesel üle jõu ja oleks pealegi lihtsameelse töökusena võib-olla tublisti arvustatav. — Ometi ei püsi aga arvamine inimese meelevallast ja juhulisuse määravast mõjust täielikult omal kohal. Inimene on sedavõrt alalhoidlik, majanduslikest vaatekohist sõltuv ja määratud valitsevast maitsesuunast, et korterite liigestus ning sisustus — kui teatud tehisvormide kompleks — liigub üldjoonis vaadelduna palju kitsamais piires, kui seda pealiskaudne vaatleja vahest eeldab. Olgugi linnas kui väga keerukas ühiskonnas suur mitmekesisus, säilivad siin ometi ka teatavad tüübid hõlpsasti tunnetatavaina. Vajame ainult avarat süsteemi, mis ei sisaldaks ei liiga täpsa ega ka liiga valguva iseloomuga tüüpe, teiselt poolt aga meetodit, mis selliste tüüpide levimist üldistades, kuid õieti edasi annaks. See on võimalik.

Arvutame korterite keskmise arvu elamus, tubade arvu korteris, elanikkude arvu toas ning esitame seda saraväärtuste interpolatsioonimeetodil isaritmega terve linna ulatusel, siis valmib — meie arvates — küllalt vastuvõetav pilt sise-lähestikkude levimusest (vt. planigrammid XXIII, XXIV ja XXV lisas). Sest peetagu meeles lihtsaid põhimõtteid: a) ühetoaline korter esindab nii elu-, magamis-, töö-, söögi- ja võõrastetuba kui ka kööki korraga. Selle järele on kujunenud ka ta vastavalt lihtsaist ja vähearvulisist mööbelartikleist koosnev sisustis ehk interjöör. b) Sellevastu algab kahetoalise korteriga juba liigestumine: tavalisesti söögi- (tarvitatakse harilikult ka köögiks) ning elu- + magamistoaks. c) Kolmetoalisse korterisse sigib juba eraldi võõrastetuba ja söögituba eraldub magamistoast. Harilik on ka omaette köök ja väike eestuba. d) Nelja- ja rohkematoalisis kortereis tuleb juurde eri-töötuba (kabinett), lastetuba jne., igaüks oma spetsiifilise sisustisega.[2]) Igapäevases interjööris on oluline veel elanikkude arv toas, ja seda mitte üksi oma antropoloogiliste omaduste tõttu, millel lähestikus küll kindel väärtus, vaid — pea-asi — seeläbi, et toa elanikkude ja korteri tubade keskmise arvu võrdlus selgitab — olgugi kaudselt — peale ainelise lähestiku ka vaimlist ning sotsiaalpolitilist ümbrust ehk miljööd.

1) Sobivaim on tööstustamist — tihedust ja ulatust — tööliste arvu ja tööstuste ruumala järele plaanistada. Kahju küll, et pole selliseid andmeid kogutud.

2) On korterist üüritud võõraile (vallalisile!) 1 *resp.* 2 tuba või rohkem, siis esindavad need tavalisesti omaette ühetoalise korteri kompleksi, sellal kui ülejäänud osa vastavalt taandub. Väljaüüritavate tubade rohkust üliõpilasile oleme ühes teises ühenduses (207) üksikasjalikumalt käsitelnud ja selgitanud.

Tartu, lk. 285